

GEWELD IN HET VROEGE CHRISTENDOM

Christendom = Vrede ?

- Geboorte van Jezus, Lucas 2:14
- “Glorie aan God in de hoogste hemel,
■ en op aarde vrede onder de mensen in
wie Hij een welgevallen heeft.”
- Verrezen Christus, Lucas 24:36
- “Terwijl zij dit aan het vertellen waren,
stond Hij opeens in hun midden. ‘Vrede!’
zei Hij tegen hen.”

Zaligsprekingen, Lucas 6:27-29

Geweldloosheid

- Heb je vijanden lief, wees goed voor wie je haten, [28] zegen hen die je vervloeken en bid voor degenen die je smaden.
- [29] Slaat iemand je op de wang, bied hem dan ook de andere,
- en pakt iemand je jas af, weiger hem ook je hemd niet

Matt. 26: 52 Toen zei Jezus tegen hem: ‘Steek je zwaard weer op zijn plaats. Want allen die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen.

Vroege christendom: principieel pacifistisch ?

- Geen legerdienst ?
- Hele reeks auteurs pro pacifisme
- Aristides, Tertullianus, Hippolytus Rome...
- Verbod op elke vorm van geweld
- Soldaten niet laten dopen
- Christenen mogen zelfs niet betrokken zijn bij juridische doodstraf

« Ik ben soldaat van Christus: ik mag niet vechten »

Christi ego miles sum: pugnare mihi non licet

Simone Martini

Aurelius Augustinus, (354-430) van Hippo: Iustum Bellum

Augustinus

- Officiële positie RKK
- Rechtvaardige Oorlog
- Geweld mag onder bepaalde voorwaarden
- *Iusta Causa:*
zelfverdediging, hulp...
- *Bona Intentio: vrede*

Thomas van Aquino, 1225-1274

Iustum Bellum

- *Summa Theologiae*
- Secunda Pars Secundae
- Quaestio 40
- “De bello / Over oorlog”
- Christus veroordeelde
- Centurio of leger niet
- Genas zelfs zijn “pais”
- Matteus 8: 5-13

JUST WAR THEORY: MODERN / CHRISTELIJK ?

Michael Walzer
**Rechtvaardige en
onrechtvaardige
oorlogen** *Een ethische
beschouwing met
historische illustraties*

ATLAS

Just war tradition
and the restraint of
war: A moral and
historical inquiry

Johnson, James Turner

Note: This is not the actual book cover

Radicaal Pacifisme Protestants Mennonieten– Socinianen

Menno Simonsz
1496-1561

Fausto Socinus
1539-1604

Mennonite Church USA

Ca. 2 miljoen wereldwijd

Society of Friends
VS ca. 75.000

George Fox, 169

Martin Luther King Jr.

Jan. 15, 1929 – April 4, 1968

Baptist

**Jerry Falwell and Pat Robertson on The 700 Club after 9/11
The Gays and the Lesbians, and the Abortionists ... made this happen**

CBN STUDIOS

LYNCHBURG, VA

HET GOUDEN TIJDPERK PARADIJS: VREDE ALS UTOPIE

Lucas Cranach Sr.

Jesaja 2:4: Dan smeden zij hun zwaarden om tot ploegsch

UNO-Gebouw, New York
USSR gift; Evgeny Vuchetich, '59

THEY SHALL BEAT THEIR SWORDS INTO
PLOWSHARES. AND THEIR SPEARS INTO
PRUNING HOOKS. NATION SHALL NOT LIFT
UP SWORD AGAINST NATION. NEITHER
SHALL THEY LEARN WAR ANY MORE
ISAIAH

Jesaja 24: Vredesvorst Theocratie

Hij zal recht doen onder de volken,
en machtige naties straffen.

Dan smeden zij hun zwaarden om tot
ploegscharen
en hun speerpunten tot sikkels.

Geen volk heft het zwaard meer tegen een
ander
en oorlog leren ze niet meer.

Jesaja 11: 6-9 Vredes-Messias

De wolf en het lam wonen samen, de panter vlijt zich neer naast het bokje, het kalf en de leeuw weiden samen: een kleine jongen kan ze hoeden. (...)

Niemand doet nog kwaad of handelt nog verderfelijk op heel mijn heilige berg, want de kennis van de heer vervult het hele land, zoals het water heel de bodem van de zee bedekt.

Jesaja 11: 12.14

interne vrede / oorlog tegen externen

12. Hij geeft de volken een teken, Israëls verdrevenen brengt Hij bijeen en het verspreide Juda verzamelt Hij uit de vier uithoeken van de aarde.

14. Samen strijken zij neer op de flank van de Filistijnen aan de zee en plunderen zij de zonen van het Oosten; over Edom en Moab strekken zij hun macht uit, en de Ammonieten worden ondergeschikt aan hen.

Jes. 2: 12-19: Want het wordt een dag van de heer van de machten, tegen al wat verwaand is en trots, tegen al wat zich hoogmoedig verheft:

Tegen al die ceders van de Libanon, statig en hoog,
tegen al die eiken van Basan (...)

Tegen elke machtige toren, tegen elke onneembare vesting,

De menselijke trots wordt neergeslagen, de hoogmoedigen worden vernederd.

De heer alleen blijft hoog verheven op die dag! Men zal wegkruipen in spelonken en in de rotsen en holen in de grond uit angst voor de Heer, voor de luister van zijn grootsheid.

Deuteronomium 20: 11-18: goddelijk gebod genocide

Overgave = slavernij

Geeft de stad zich niet over en gaat zij de strijd met u aan, zodat u ze belegert, [13] en de heer uw God levert ze aan u uit, dan **moet u de hele mannelijke bevolking uitmoorden.** [14]

[16] **Maar in de steden van de volken die de heer uw God u in eigendom geeft, mag u niemand in leven laten.** [17] U moet Hethieten, Amorieten, Kanaänieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten aan de vernietiging wijden, zoals de heer uw God u bevolen heeft. [18] Anders brengen zij u ertoe mee te doen met al de gruwelen die zij voor hun goden hebben bedreven en te zondigen tegen de heer uw God.

Muren van Jericho

Jozua 6: 20-22: De muur stortte in, het volk klom naar boven, ieder recht voor zich uit, en zij veroverden de stad. [21] **Alles in de stad wijdden zij aan de vernietiging, mannen en vrouwen, kinderen en grijsaards, runderen, schapen en ezels, alles een prooi voor het zwaard.** [22] Tegen de twee mannen die het land hadden verkend, had Jozua gezegd: ‘Ga naar het huis van Rachab en haal de vrouw [verraadster m.o.] met al haar familieleden eruit, zoals u haar onder ede beloofd hebt.’”

Exodus 22, 17:
“Gij zult geen heks laten leven.”

Jan Assmann

The Price of Monotheism

Stanford University Press 2009)

Translated by Robert Savage

OF GOD AND GODS

Egypt, Israel, and
the Rise of
Monotheism

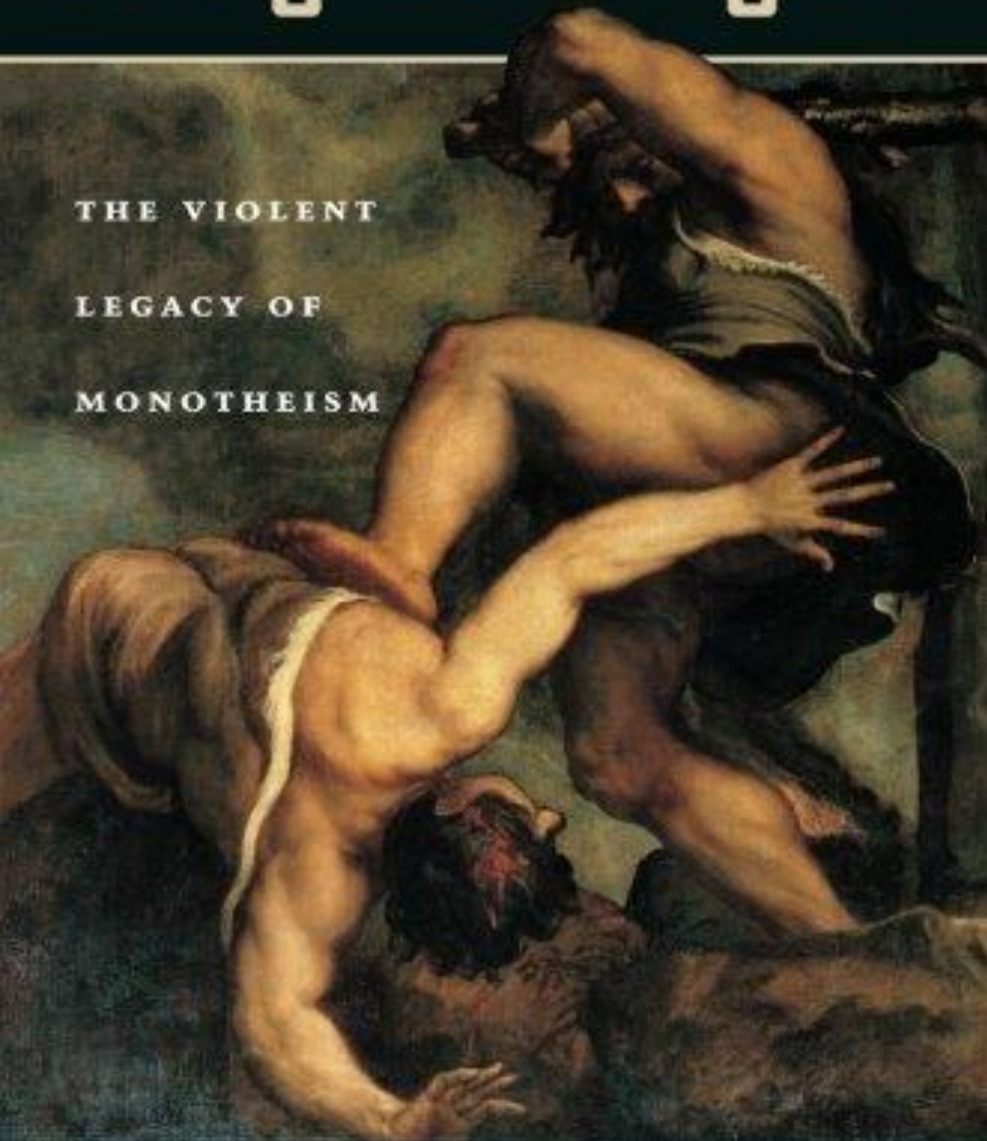

Jan Assmann

University of Wisconsin Press 2008

THE CURSE OF CAIN

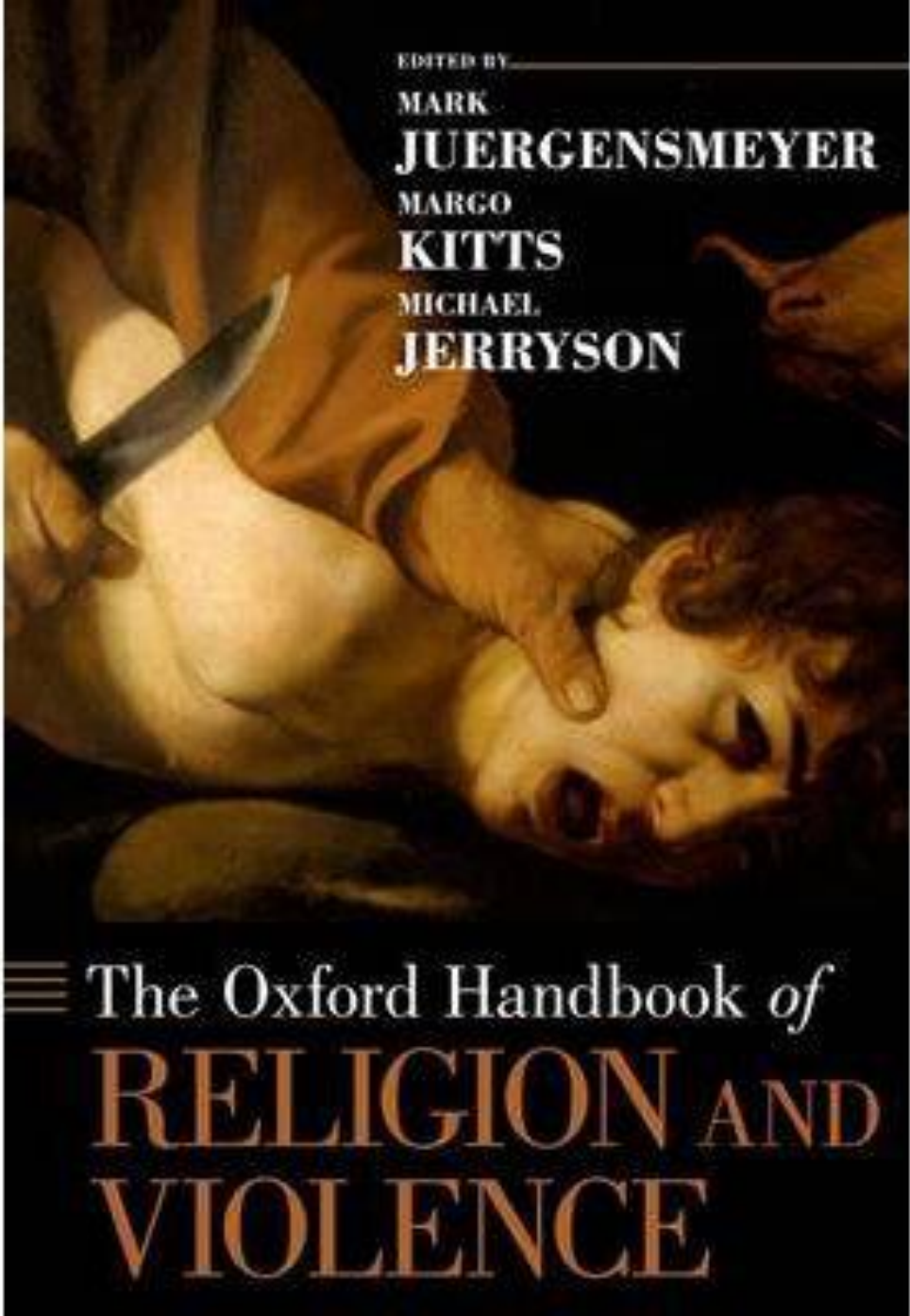
THE VIOLENT
LEGACY OF
MONOTHEISM

REGINA M. SCHWARTZ

Judaïsme

- University of Chicago Press
- October 1, 1998
- 228 pages

The book cover features a classical painting of a young man, likely a martyr, lying down with a knife in his hand. The background is dark, and the figures are illuminated by a warm, golden light. The text is overlaid on the right side of the cover.

EDITED BY

MARK

JUERGENSMEYER

MARGO

KITTS

MICHAEL

JERRYSON

≡ The Oxford Handbook of
**RELIGION AND
VIOLENCE**

THE BLACKWELL COMPANION TO

RELIGION AND VIOLENCE

EDITED BY

Andrew R. Murphy

 WILEY-BLACKWELL

- Diverse tradities / religies
- Judaïsme, Christendom,...
- Diverse benaderingen
- Sociologisch
- Psychologisch

Samson & Delilah (Rubens)

Rechters 16:30

- Tempel van Dagon
- Gaza
- 3000 Filistijnen
- "Laat mij met de Filistijnen sterven", bad hij.
- Eerste religieuze zelfmoord / massamoord ?

HANDEL
JUDAS MACCABAEUS

Ryland Davies · Felicity Palmer · Janet Baker
John Shirley-Quirk

Wandsworth School Choir
English Chamber Orchestra

SIR CHARLES MACKERRAS

Maccabeeën: 164 v.C. – 63 v.C.

Zelfstandige Joodse Staat

- 2 Boeken Canonieke Bijbel: Macc. I & II
- 2 Boeken Apokriefen: Macc. III & IV
- “Godsdienstoorlog” Joden vs. Grieken ?
- Ontwikkeling Martelaren-ideaal

Marcion van Sinope (ca. 100-160)

“Antithesen” Joodse Bijbel - NT

- Oog om oog,...
- Oorlogsgod
- Jaloerse god
- Straffende god
- Nationale god
- Wetsvoorschriften
- Andere wang toekeren
- Zwaard wegsteken
- Liefhebbende god
- Verlossende god
- Universele god
- Opheffen van Wet

Stromingen antieke judaïsme Palestina ten tijde van Jezus

- Sadduceeën “collaboratie”
- Farizeeën afwachtend
- Zeloten – Sicarii opstandigen

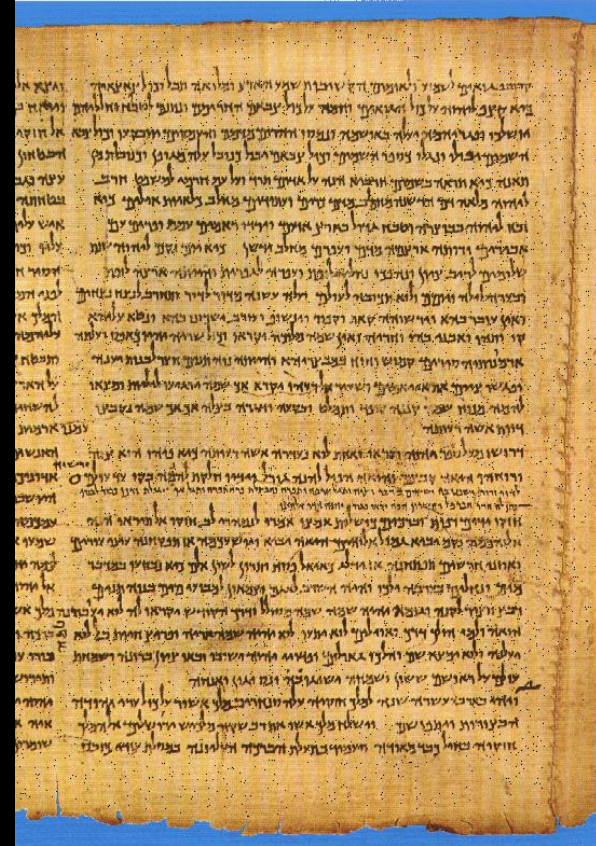
- Baptisten – Johannes Doper: eschatologie
- Essenen mix oorlog / eschaton

(C) BibleWalks.com

Qumran – Dode Zeerollen

Rol van de Oorlog

Rol van de Oorlog

- Beschrijving Einde Tijden
- “Reële” oorlogstactieken
- Zonen van het Licht tegen
- Zonen van de Duisternis
- Essenen tegen Legioenen
- Hulp van Engelen
- Leger van Demonen

Florentino García Martínez
Mladen Popović en
Adam van der Woude

DE rollen VAN DE
dode zee

Joodse Opstand 66-70

Vespasianus - Titus

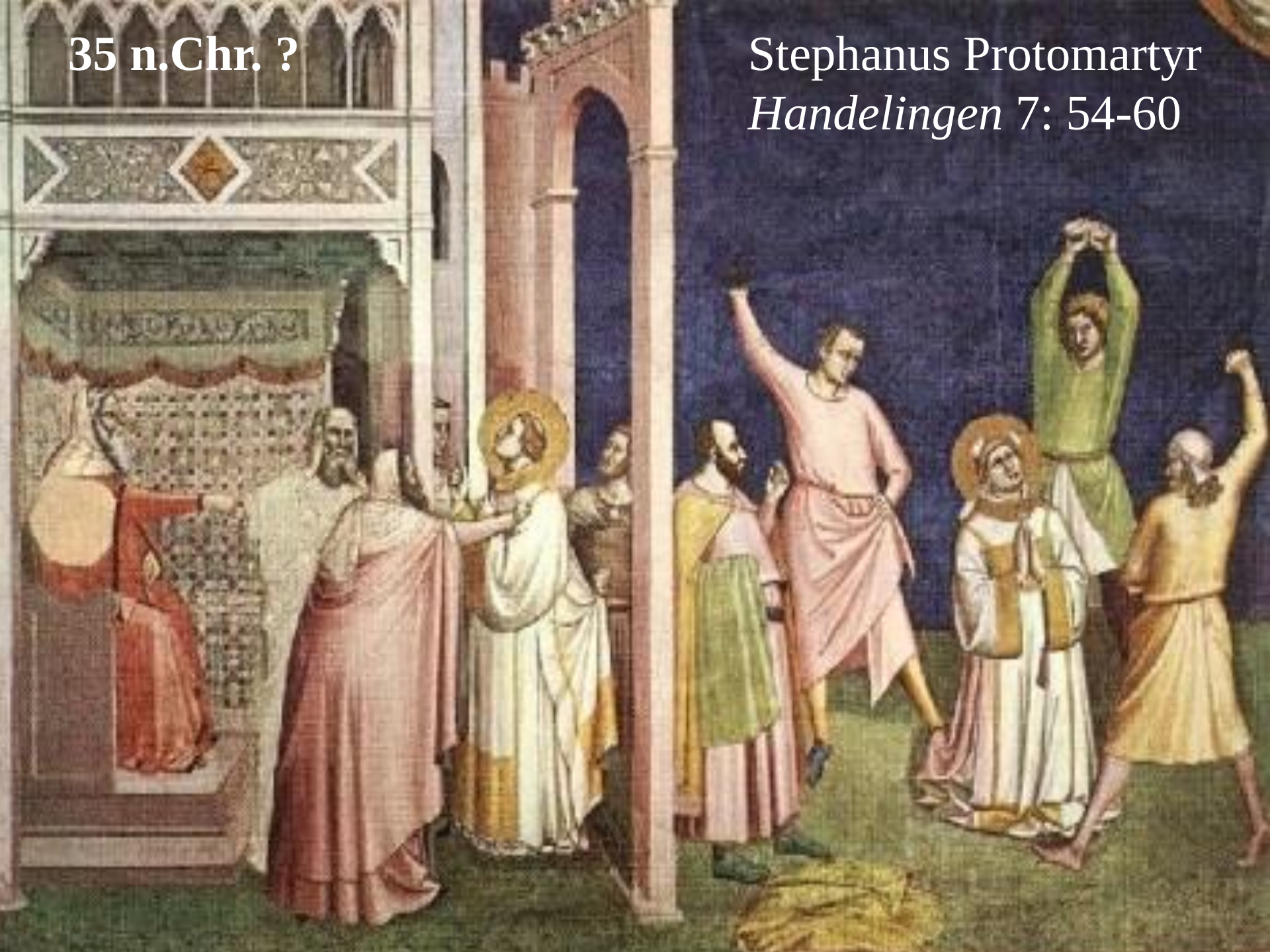
Vervolging van christenen door andere joden

- Saul – Paulus
- Bekering op weg naar Damascus
- Caravaggio
- Stephanus
- Jacobus, broer van Jezus
- Tweede, derde eeuw?

35 n.Chr. ?

Stephanus Protomartyr
Handelingen 7: 54-60

**Jezus of Barabbas ? Vrijpleiten Pontius Pilatus en Romeinen, anti-joods
Matteüs 27:25 “Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!”**

Ambrosius van Milaan

- 388 n.Chr.
- Callinicum, Eufraat
- Christenen branden
- Synagoge af
- Keizer Theodosius
- Wil straffen – schade
- Ambrosius stopt af

Christendom toch gedefinieerd door bezetting / eschatologie

- Wij-Zij-denken veralgemeend
- Supra-Nationaal
- “Geen Joden of Grieken, Romeinen meer”
- Wel inclusie christenen / exclusie “de rest”
- In-group / Out-group
- Geen wereldlijke macht; geprojecteerd
- Wel wereldlijke macht: reëel geweld

Oudste bron brieven van Paulus

Brief aan de Romeinen 12: 14-21

Zegen hen die u vervolgen; u moet hen zegenen in plaats van hen te vervloeken. [15] ... [17] Vergeld niemand kwaad met kwaad. Heb het goede voor met alle mensen. [18] Leef, voor zover het in uw macht ligt, met alle mensen in vrede. [19] **Wreek uzelf niet, geliefden, maar laat dat over aan Gods toorn;** er staat immers geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal vergelden, zegt de Heer. [20] Als uw vijand honger heeft, geef hem dan te eten. Als hij dorst heeft, geef hem dan te drinken. **Zo immers stapelt u vurige kolen op zijn hoofd.** [21] Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.

Christendom Complexio Oppositorum

- Vervlechting van tegengestelden
- Vrede én Oorlog
- Liefde én Haat
- Wij / Zij tegenstelling
- Mondiale ambities: iedereen kàn, ergo ...
- Haat vaak geprojecteerd op hiernamaals

What Would Jesus Do ?

Joh. 7-8: De overspelige vrouw ... wie zonder zonde is, werpe de eerste steen

BRUEGEL · M · D · LXXV

P. Pieter Jan. 1575.

C. de W. 1575.

QUI SINE PECCATO EST VESTRVM, PRIMVS IN ILLAM LAPIDEM MITTAT. Ioan. 8.

Paradoxale / suggestieve passages

- Denken jullie dat Ik ben gekomen om vrede te brengen op aarde? Nee, zeg Ik jullie, eerder verdeeldheid. Mc. 10:34
- Wie niet voor mij is, is tegen mij. Lc. 11:23
- Vervloekingen, hellestraffen,...
- Laatste Oordeel
- Hele Apocalyps / Openbaring v Johannes

Lucas 22: 36-38

Twee Zwaarden-Leer

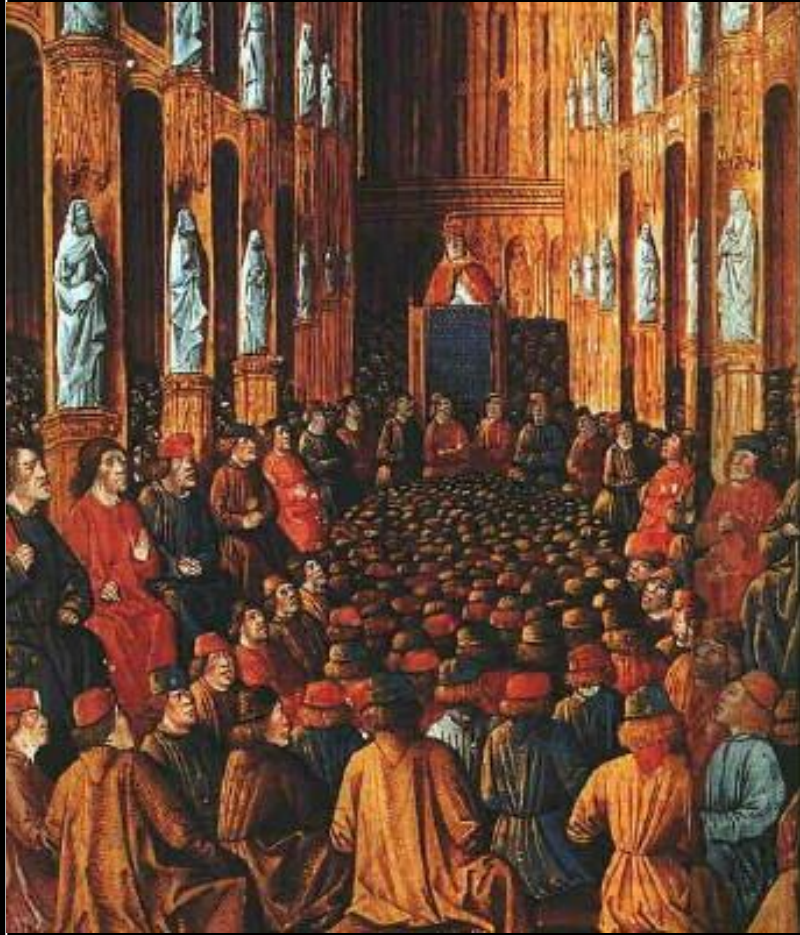
Hij zei hun: Nu moet je een beurs en een reistas meenemen als je die hebt, en als je geen zwaard hebt, moet je je jas verkopen en er een aanschaffen. [37] ... dit Schriftwoord aan Mij in vervulling moet gaan: Bij de overtreders van de wet werd Hij gerekend. Want ook dit woord over Mij wordt nu werkelijkheid. [38] Heer, zeiden ze, hier zijn twee zwaarden. Maar Hij zei hun: Zo is het genoeg!

Johannes 2:15: Hij knoopte touwen aaneen tot een zweep en joeg ze allemaal de tempel uit, schapen en runderen erbij. De tafels van de wisselaars gooide Hij met geld en al omver.

Urbanus II Clermont 1095

Oproep Eerste Kruistocht

- Diverse versies Speech
- Verwijst naar Jezus
- “Reiniging van Tempel”
- Deus Vult !
- Imitatio Christi
- Milites Christi
- Kruistocht
- Martinus NB ook geweld
- Tegen heidenen

Inname Jeruzalem-1099

Ressentiment

Haat en Geweld naar Hiernamaals

- Tertullianus (ca. 200), *De spectaculis*
- *Over de (heidense) spelen*
- Soms ook christelijke martelaren in “spelen”
- Hiernamaals – Laatste Oordeel
- Deel van christelijke zaligheid = zien van straffen van ongelovigen in hel
- “Wat een spektakel zal dat zijn, en eeuwig !!”

Celsus, *Alèthès Logos* Ware Woord / Ware Rede

- Eerste filosofische kritiek op christendom
- Geschreven ca. 165
- Bij Origenes, *Contra Celsum* V, 63
- Vele fracties
- “Christenen haten elkaar met een perfecte haat.”

“Jullie ons, God jullie

Christenvervolgingen

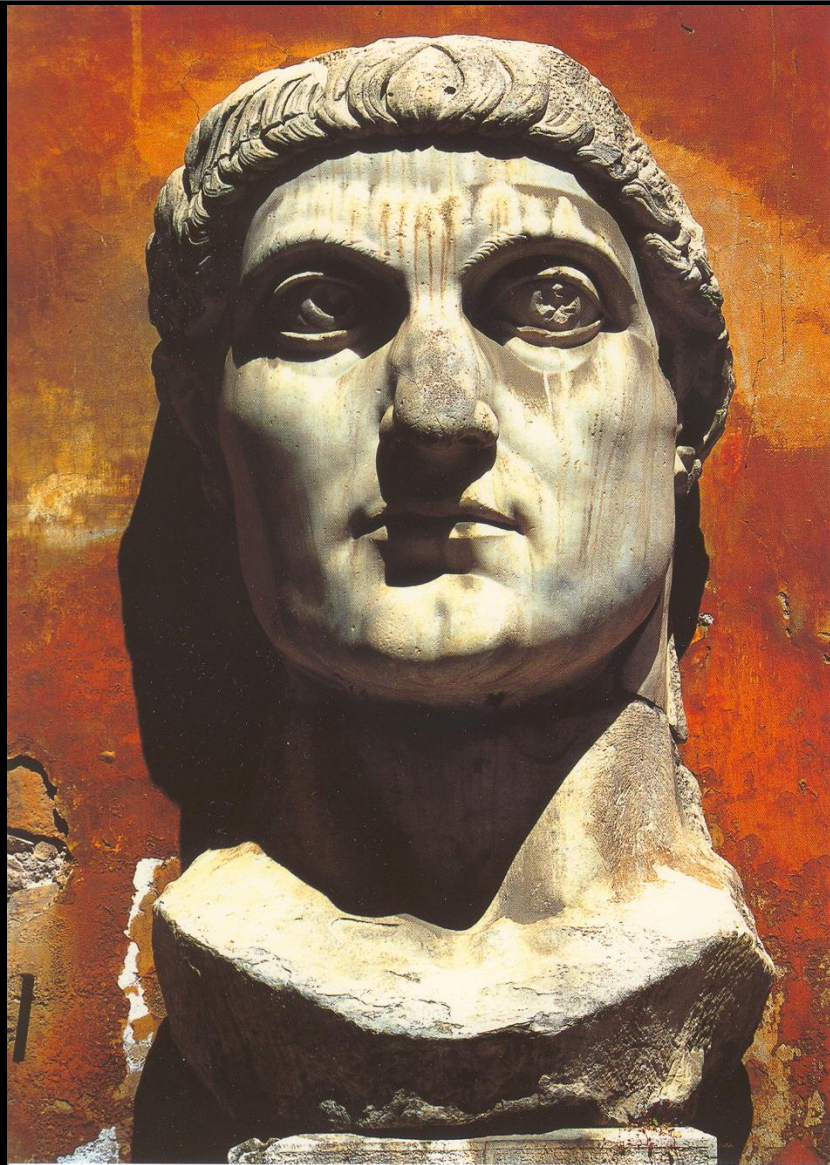
- Nero – 64 n.Chr. – Brand van Rome
- Trajanus – niet uitzoeken
- Decius ca. 250 – nationaal offerbevel
- Valerianus ca. 260 – kerkstructuur
- Diocletianus en Tetrarchie ca. 300
- Grote vervolging

Vrijwillige martelaars christelijke “zelfmoord martyres”?

- *Testament van Job* : ideaal à la Samson
- Vernielen van heidense tempels en
“meenemen van 50 heidenen” in dood
- *Boek der Jubileeën*: idem
- Joodse Teksten “apokriefen” herwerkt
door christenen 2de-4de eeuw

Concilie van Elvira, Spanje begin vierde eeuw

- Canon 60
- “Over wie gedood wordt bij het vernielen van afgodenbeelden”
- Verworpen: geen echte martelaren
- Gebeurde dus wel degelijk in realiteit

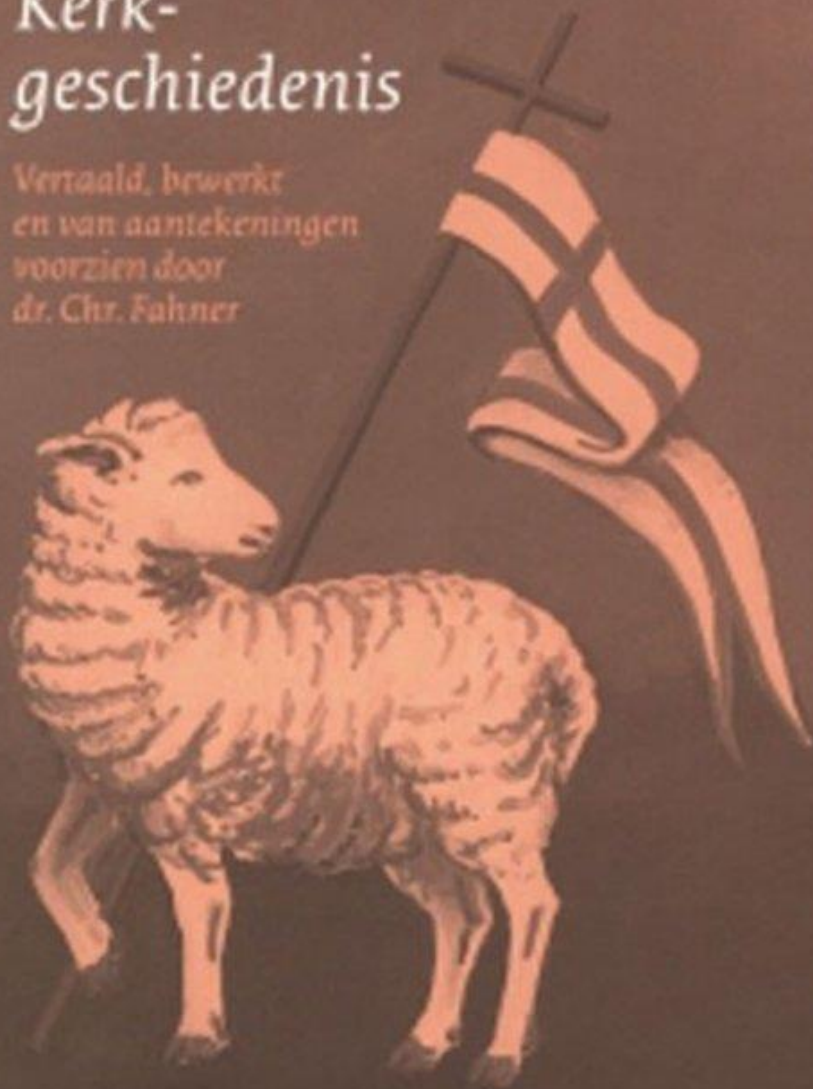

Constantine the Great
(306-337) – 312 ?

Eusebius' Kerk- geschiedenis

Vertaald, bewerkt
en van aantekeningen
voorzien door
dr. Chr. Fahner

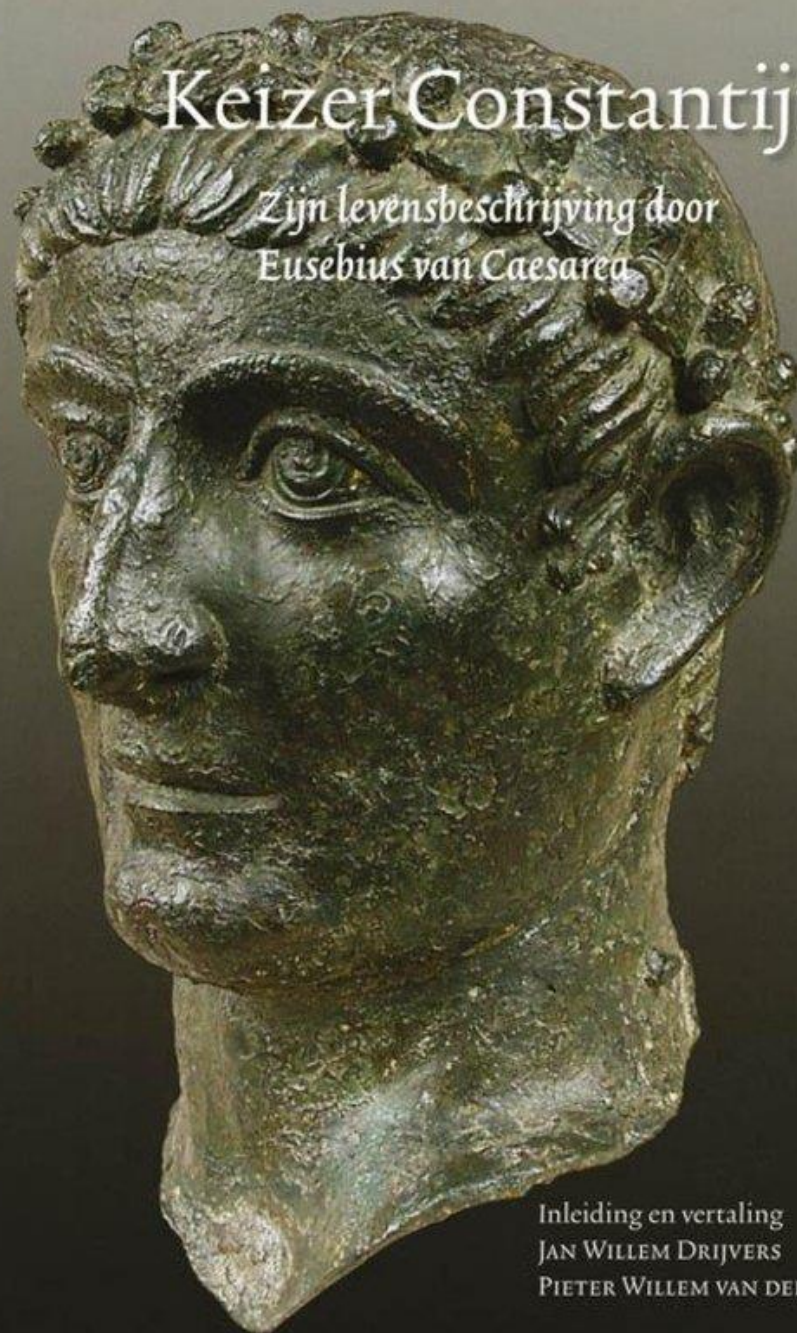

Boekencentrum

CBC

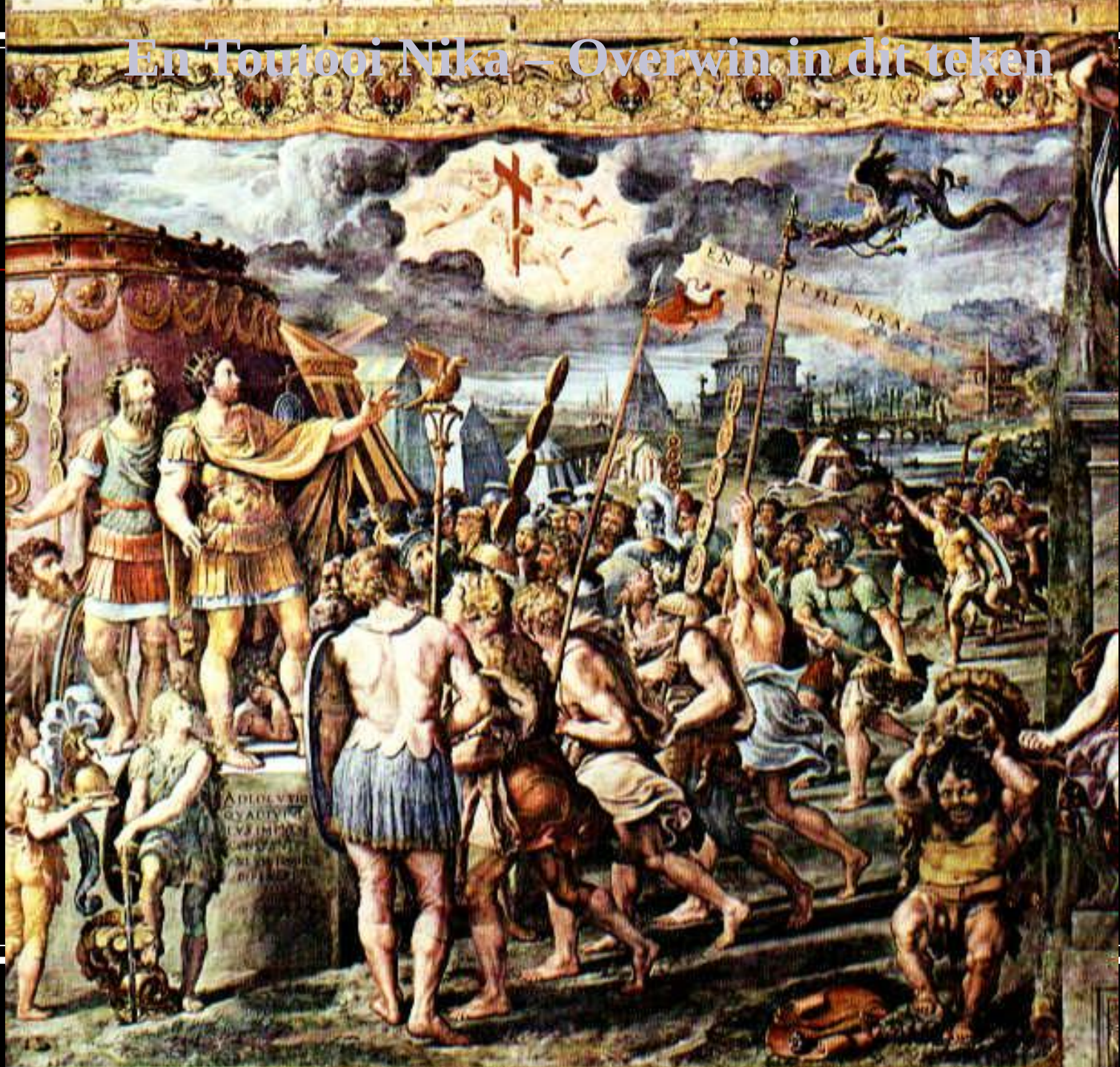
Keizer Constantijn

Zijn levensbeschrijving door
Eusebius van Caesarea

Inleiding en vertaling
JAN WILLEM DRIJVERS
PIETER WILLEM VAN DER HORST

En Toutooi Nika – Overwin in dit teken

Lactantius & Eusebius

Begin Vierde Eeuw

- Terug naar Oud-Testamentische God
- Heer der Heerscharen – Oorlogsgod
- Lactantius liegt zeker over Licinius
- Miraculeus “gebed” voor leger = zege
- Link Kerk-Staat
- Leger Zege door Christelijke God

Clovis Franken
Succes in strijd

Firmicus Maternus

Over de dwaling vd profane religies

- 346-348, nog geen staatsgodsdienst !
- Bekeerling van heidendom, astroloog
- Oproep tot geweld Constans, Constantius II
- "Ook voor jullie, allerheiligste keizers, geldt de dwang te tuchtigen en te straffen, en het wordt jullie geboden door de Wet van de Allerhoogste de wandaad der afgodendienst op elke manier te vervolgen."

2011, Assisi, 300 religieuze leiders

Benedictus XVI Ratzinger

- “As a Christian I want to say at this point: yes, it is true, in the course of history, force has also been used in the name of the Christian faith. 'We acknowledge it with great shame. But it is utterly clear that this was an abuse of the Christian faith, one that evidently contradicts its true nature.'”

GEWELD WEL IN NATUUR CHRISTENDOM

